

19.6.2013

Hi 10

Oikeusministeriö

oikeusministerio@om.fi

Viite: OM 11/03/2012
OM011:00/2012

LAUSUNTOPYYNTÖ OIKEUDENHOIDON UUDISTAMISOHJELMASTA VUOSILLE 2013 -2025

Uudistamisohjelmasta yleisesti

Mietinnössä uudistukset on esitetty toteutettaviksi osaksi jatkuvana kehitystoimintana ja osaksi kolmessa ajanjaksossa. Lyhyt aikaväli tarkoittaa meneillään olevaa eduskuntakautta, keskipitkä aikaväli vuosia 2015-2019 ja pitkä aikaväli vuoden 2019 jälkeistä aikaa, kuitenkin enintään vuoteen 2025 asti. Jokaisen aikavälin kohdalla on luettelo toteutettavista toimenpiteistä, ja arvio toimenpiteellä saatavissa olevasta kustannusten säästöstä. Vaikka mietinnön lähtökohdiksi on todettu muun muassa oikeudenhoidon tehokkuuden parantaminen sekä se, että oikeuslaitos tuottaisi oikeita ratkaisuja kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisin kustannuksin, mietintöä on uudistamisohjelma nimestään huolimatta pidettävä ennen muuta kustannusten vähentämiseen tähtäävänä ohjelmana. Onkin epävarmaa, voidaanko ohjelmassa ehdotetuilla toimenpiteillä tehostaa oikeuslaitoksen toimintaa esitetyt mittavat säästöt huomioon ottaen niin, että tuomioistuinelaitos kykenisi tulevaisuudessakin toteuttamaan sen tärkeintä tehtävää eli antamaan tehokasta oikeussuojaa. Oikeuslaitoksen pitkän tähtäimen kehittämisen kannalta lähtökohdaksi olisi ollut perusteltua valita myös taloudellisista näkökohdista vapaampi arviointi siitä, mikä nykyisen muotoisessa tuomioistuinelaitoksessa on hyvää ja mitkä ovat ne ongelmakohdat, jotka ovat esteenä tehokkaan oikeusturvan antamiselle, ja ratkaisukeinojen etsiminen niiden poistamiseen. Mainittu arvio olisi ollut syytä tehdä sen selvittämiseksi, mitä mahdollisesti on muutettava ja myös sen selvittämiseksi, onko uudistamisohjelmalla ylipäättänsä mahdollisuus saavuttaa muitakin uudistamisohjelman tavoitteita kuin säästötavoitteet.

HORISONTAALISET EHDOTUKSET

Oulun hallinto-oikeudella ei ole huomautettavaa horisontaalisten ehdotusten osalta. Erityisesti pyrkimys lainvalmistelun laadun ja ajantasaisuuden parantamiseen ja lainsäädännössä ilmenevien epäkohtien korjaamiseen, on kannatettava, ja toteutuessaan sillä saattaa olla huomattavakin oikeudellisia riitoja ja muutoksenhakua hillitsevä vaikutus. Edelleen mahdollisimman selkeä lainsäädäntö nopeuttaa asioiden käsittelyä ja parantaa oikeusvarmuutta niin hallinnossa kuin tuomioistuimissakin. Myös tuomioistuinten henkilöstölle suunnattu moni-

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Telefax	Sähköposti
PL 189 90101 Oulu	Isokatu 4 90100 Oulu	029 56 42800	029 56 42841	oulu.hao@oikeus.fi

19.6.2013

Hi 10

puolinen ja riittävä koulutustarjonta tukee merkittäväällä tavalla tehokkaan oikeusturvan ta-
voitetta.

SEKTORIKOHTAINEN TARKASTELU

Lyhyellä aikavälillä toteutettavat toimenpide-ehdotukset

Oulun hallinto-oikeus on lausunnossaan ottanut kantaa mietinnössä esitettyihin toimenpide-
ehdotuksiin siltä osin kuin ne koskevat tuomioistuineläimistä ja erityisesti hallintotuomioistuim-
ia.

Oikaisuvaatimusjärjestelmän käyttöalan laajentaminen

Oulun hallinto-oikeus suhtautuu sinänsä myönteisesti oikaisuvaatimusjärjestelmän käyttö-
alan laajentamiseen. Mietinnössä oikaisuvaatimusjärjestelmän käyttöalan laajentamisen
säästövaikutukseksi on arvioitu vuosittain yli 1 000 000 euroa. Mainittua arvioita on pidettä-
vä optimistisena. Oikaisuvaatimusjärjestelmä on jo tällä hetkellä käytössä asioissa, joita on
määrällisesti paljon, kuten kunnallisasioissa, verotusta koskevissa asioissa ja erilaisissa so-
siaaliasioissa. Oikaisuvaatimusjärjestelmän käyttöalan laajentaminen mainittuihin asiaryh-
miin verrattuna pieniin uusiin asiaryhmiin, ei vähennä merkittävästi hallinto-oikeuksiin saa-
puvien asioiden määrää eikä myöskään lyhennä käsittelyaikoja siinä määrin, että sillä tulisi
olemaan tosiasiallista merkitystä hallinto-oikeuksien työmäärän kannalta eikä myöskään
hallinto-oikeuksien tarvitsemien resurssien kannalta.

Lasten huostaanottoasioiden siirtäminen ensi asteena moniammatillisen toimielimen päätet- täväksi

Oulun hallinto-oikeus kannattaa mietinnön ehdotusta lasten huostaanottoasioiden siirtämi-
sestä ensi asteena moniammatillisen toimielimen päätettäväksi. Kun lasten huostaanotosta
päädetään ensiasteena asiantuntijaelimessä, muutoksenhaku on mahdollista toteuttaa yleisten
muutoksenhakua koskevien periaatteiden mukaisesti, jolloin hallinto-oikeus toimisi ensi as-
teen muutoksenhakutuomioistuimena. Mikäli ensi asteen päätöksenteko lapsen huostaanot-
toa koskevassa asiassa säilyisi kuitenkin edelleen hallinto-oikeudessa, hallinto-oikeus kan-
nattaa ehdotusta siitä, ettei hallinto-oikeus ensi asteena ratkaise lapsen sijaishuoltoon sijoit-
tamista koskevaa asiaa.

Mielenterveyslain mukaisesta alustusmenettelystä luopuminen

Oulun hallinto-oikeus kannattaa mietinnön ehdotusta mielenterveyslain uudistamisesta siten,
että nykyisen alustusmenettelyn sijaan hoitolaitosten tahdosta riippumattomaan hoitoon mää-
räämistä ja jatkamista koskevaan päätöksentekoon osallistuu lääketieteellistä asiantuntemus-
ta omaava, hoitolaitoksen ulkopuolinen viranomainen. Oikeusturvan kannalta riittävänä on
pidettävä sitä, että mainituista päätöksistä voi valittaa hallinto-oikeuteen.

19.6.2013

Hi 10

Kokoonpanot (lyhyen ja keskipitkän aikavälin tavoite)

Oulun hallinto-oikeus kannattaa mietinnön ehdotusta siitä, että mahdollisuutta laajentaa nykyistä suppeampien ratkaisukokoonpanojen käyttöä selvitetään. Taloudellinen tilanne ja säästötavoitteet huomioon ottaen henkilöstömenoja ei ole mahdollista lisätä. Tämän vuoksi on tärkeää, että tuomioistuimen henkilöstörakenne on sellainen, että tehtävistä on mahdollista selviytyä tulevaisuudessakin vaikka henkilöstöresursseja ei lisätä. Tämä edellyttää hallinto-oikeuksien henkilöstörakenteen kehittämistä tuomaripainotteisemmaksi.

Selvitetään oikeudenkäyntiasiamiehelle asetettavia vaatimuksia hallintolainkäytössä (lyhyen ja keskipitkän aikavälin tavoite)

Oulun hallinto-oikeus kannattaa mietinnön näkemystä siitä, että hallintolainkäytön osalta tehdään kokonaisarvio siitä, mihin asiaryhmiin hyväksytään avustajiksi vain asianajajat tai luvan saaneet oikeudenkäyntiavustajat.

Maksut (lyhyen ja keskipitkän aikavälin tavoite)

Tuomioistuinmaksujen käyttöalaa voidaan laajentaa ja maksuja korottaa sellaisissa asiaryhmissä, joissa ei ole sosiaalista ulottuvuutta. Oulun hallinto-oikeus suhtautuu varauksella mietinnön ehdotukseen oikeudenkäyntimaksujen perimisestä etukäteen.

Keskipitkällä aikavälillä toteutettavat toimenpide-ehdotukset

Selvitetään erillisten tuomioistuinlinjojen hyödyt ja haitat sekä tarve nykyisten tuomioistuinlinjojen yhdistämiseen

Mietinnössä on tältä osin todettu, että hovioikeuksien asiamäärät ovat olleet jo pitkään selvästi laskussa. Hallinto-oikeuksien asiamäärien väheneminen on ollut vähäisempää. Sen lisäksi, että hallinto-oikeuksien asiamäärien väheneminen on ollut hovioikeuksiin verrattuna vähäisempää, hallinto-oikeuksiin on tulossa kokonaan uusia asiaryhmiä virkamieslautakunnan lakkauttamisen seurauksena ja myös siitä syystä, että maaseutuelinkeinojen valituslautakunnalle kuuluvat asiat siirtyvät 1.9.2014 hallinto-oikeuksille. Hallinto-oikeuksien ylituomarit ovat 25.1.2013 päivätyssä hallinto-oikeuksien asemaa ja kehittämistä koskevassa kannanotossaan todenneet, että tuomioistuinlaitoksen yleisen kehittämisen lähtökohtana eivät voi olla hovioikeuksien työn vähenemisestä johtuvat tarpeet tukea niiden asemaa. Tältä osin Oulun hallinto-oikeus toteaa lisäksi, että mikäli hovioikeuksien asiamäärät laskevat entisestään, on selvitettävä, onko hovioikeuksia mahdollisesti liikaa ja ovatko ne nykyisin sijoitettu parhaalla mahdollisella tavalla. Tuomioistuinlinjojen yhdistäminen ei ole ratkaisu mainittuun ongelmaan.

Mietinnön mukaan rikosoikeudellisten asioiden ratkaiseminen yleisessä tuomioistuimessa ja hallintolainkäyttöasioiden ratkaiseminen hallintotuomioistuimissa on johtanut tilanteisiin, joissa oikeudenkäyntien kokonaisuutta ei ole aina pystytty ennakoimaan. Tämä on tullut

esille ne bis in idem -kiellon osalta. Samat tosiseikat voivat tulla arvioitaviksi kahdessa eri oikeudenkäynnissä. Lisäksi vahingonkorvauslakiin perustuva vaatimus käsitellään yleisessä tuomioistuimessa silloinkin, kun se liittyy virheellisellä hallintopäätöksellä aiheutettuun vahinkoon. Mietinnön mukaan näistä syistä asioiden ratkaisemiseksi tarvitaan yhä laajemmin eri oikeudenalojen tuntemusta yli tuomioistuinlinjojen. Oulun hallinto-oikeuden näkemyksen mukaan tapauksia, joissa samat tosiseikat voivat tulla arvioitaviksi kahdessa eri oikeudenkäynnissä, on määrällisesti vähän. Myöskään muut mietinnössä esitetyt perusteet eivät ole riittäviä tuomioistuinlinjojen yhdistämisen selvittämiseksi. Oulun hallinto-oikeus toteaa tältä osin, että mainittuihin tilanteisiin mahdollisesti liittyvät ongelmat ovat ratkaistavissa eri tuomioistuinlinjojen välisellä vuorovaikutuksella ja yhteistyöllä sekä asiantuntemuksen siirrolla eri linjojen välillä, mitkä seikat myös mietinnössä on todettu tärkeiksi. Oulun hallinto-oikeus katsoo, että mietinnössä esitetyillä perusteilla eri tuomioistuinlinjojen yhdistämisen selvittämiseen ei ole aihetta.

Uudistetaan hallinto-oikeuksien jutturyhmien jakautumista

Oulun hallinto-oikeus yhtyy mietinnön näkemykseen siitä, että asioita ei pidä keskittää yhteen hallinto-oikeuteen, ellei keskittämiseksi ole erityisen painavia perusteita. Oulun hallinto-oikeudella ei ole huomautettavaa mietinnössä mainittujen asiaryhmien hajauttamisesta eri hallinto-oikeuksiin. Asioita eri hallinto-oikeuksiin hajautettaessa on kuitenkin huolehdittava siitä, että riittävän oikeudellisen asiantuntemuksen lisäksi hallinto-oikeuksilla on käytettävissään myös muu asioiden ratkaisemiseksi tarvittava asiantuntemus, kuten vesi- ja ympäristönsuojeluasioiden vaatima tekninen ja luonnontieteellinen asiantuntemus.

Pitkällä aikavälillä toteutettavat toimenpide-ehdotukset

Perustetaan tuomioistuinvirasto huolehtimaan tuomioistuinhallinnosta

Oikeusministeriön hallinnosta erillisen tuomioistuinviraston perustamista on sinänsä pidettävä tuomioistuinten riippumattomuuden kannalta perusteltuna. Tästä huolimatta Oulun hallinto-oikeus suhtautuu varauksella tuomioistuinviraston perustamiseen siitä aiheutuvien lisäkustannusten vuoksi. Niukkenevat taloudelliset resurssit tulisi suunnata lainkäyttöön eikä hallintoon.

Jatketaan hovi- ja hallinto-oikeusverkoston uudistamista tavoitteena toiminnallisesti ja laadullisesti sekä väestöpohjaltaan vahvat tuomioistuimet

Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeudet on yhdistetty Pohjois-Suomen hallinto-oikeudeksi. Kouvolan ja Kuopion hallinto-oikeudet on yhdistetty Itä-Suomen hallinto-oikeudeksi. Näin ollen hallinto-oikeuksien määrä on jo vähentynyt kahdella. Mietinnön mukaan hallinto-oikeuksien määrää on kuitenkin edelleen vähennettävä. Oulun hallinto-oikeuden näkemyksen mukaan hallinto-oikeuksien määrän mahdollista vähentämistä ja vähentämisestä aiheutuvia kustannussäästöjä on mahdollisuus arvioida realistisemmin sen jälkeen kun mainittujen hallinto-oikeuksien yhdistämisestä on käytettävissä tietoa siitä, miten yhdistyminen on tosiasiallisesti vaikuttanut kustannuksiin.

OULUN
HALLINTO-OIKEUS

LAUSUNTO

H 00035/13 5(5)

19.6.2013

Hi 10

Ma. ylituomari

Aino Oksala

Hallinto-oikeustuomari

Pirjo Jalonen

Postiosoite
PL 189
90101 Oulu

Käyntiosoite
Isokatu 4
90100 Oulu

Puhelin

Telefax

Sähköposti

029 56 42800 029 56 42841 oulu.hao@oikeus.fi